SANCTISSIMO DOMINI NOSTRI

GREGORII

DIVINA PROVIDENTIA

PAPÆ XVI.

EPISTOLA ENCYCLICA

AD OMNES PATRIARCHAS, PRIMATI ARCHIEPISCOPOS, ET EPISCOPOS.

PRETIUM *f* 0 - 15.

SYLVÆ DUCIS,
Ex Officina J. J. ARKESTEYNII.

MDCCCXXXII.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

GREGORII

DIVINA PROVIDENTIA

PAPÆ XVI.

EPISTOLA ENCYCLICA

AD OMNES PATRIARCHAS, PRIMATES, ARCHIEPISCOPOS, ET EPISCOPOS.

GREGORIUS PAPA XVI.

VENERABILES FRATRES, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Mirari vos arbitramur, quod ab imposita nostræ humilitati Ecclesiæ universæ procuratione nondum litteras ad vos dederimus, prout et consuetudo vel à primis temporibus invecta, et benevolentia in vos nostra postulasset. Erat id quidem nobis maximè in votis, ut dilataremus illico super vos cor nostrum, atque in communicatione spiritûs eâ vos adloqueremur voce, quâ confirmare fratres in persona beati Petri jussi fuimus (1). Verùm probe nostis, quânam malorum ærumnarumque procella primis pontificatûs nostri momentis in eam subito altitudinem maris acti fuerimus, in qua, nisi dextera Dei fecisset virtutem, ex teterrima impiorum conspiratione nos congemuissetis demesos. Refugit animus tristissimâ tot discriminum recensione suceptum inde mœrorem refricare; Partrique potius omnis consolationis benedicimus, qui, disjectis perduellibus,

(1) Luc. XXII. 32.

præsenti nos eripuit periculo, atque turbulentissimâ sedatà tempestate dedit á metu respirare. Proposuimus illico vobiscum communicare consilia ad sanandas contritiones Israel; sed ingens curarum moles, quibus in concilianda publici-ordinis restitutione obruti fuimus, moram tunc nostræ huic opjecit voluntati.

Nova interim accessit causa silentii, ob factiosorum insolentiam, qui signa perduellionis iterum attollere conati sunt. Nos quidem tantam hominum pervicaciam, quorum effrenatus furor impunitate diuturná, impensæque nostræ benignitatis indulgentià non deliniri, sed ali potius conspiciebatur, debuimus tandem, ingenti licét cum mœrore, ex collata nobis divinitús auctoritate, virga compescere (1); ex quo, prout jam probe conjicere potestis, operosior in dies instantia nostra quotidiana facta est.

Ast cùm, quod ipsum iisdem ex causis distuleramus, jam possessionem Pontificatûs in Lateranensi Basilica ex more institutoque majorum adiverimus, omni demum abjectà cunctatione, ad vos properamus, venerabiles Fratres, testemque nostræ erga vos voluntatis epistolam damus lætissimo hoc die, quo de Virginis sanctissimæ in cœlum assumptæ triumpho solemnia festa peragimus, ut quam patronam ac sospitam inter maximas quasque calamitates persensimus, ipsa et scribentibus ad vos nobis adstet propitia, mentemque nostram cœlesti afflatu suo in ea inducat consilia, quæ christiano gregi futura sint quam maximé salutaria.

Mœrentes quidem, animoque tristitià confecto venimus ad vos, quos pro vestró in religionem studio, ex tanta, in qua ipsa versatur, temporum acerbitate maximè anxos novimus. Veré enim dixerimus, horam

---

(1) C r. IV. 21.

nunc esse potestatis tenebrarum ad cribrandos, sicut triticum, filios electionis (1) Verè *luxit, et defluxit terra,... infecta ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt jus, dissipaverunt fœdus sempiternum* (2).

Loquimur, Venerabiles Fratres, quæ vestris ipsi oculis conspicitis, quæ communibus idcirco lacrymis ingemiscimus. Alacris exultat improbitas, scientia impudens, dissoluta licentia. Despicitur sanctitas sacrorum, et quæ magnam vim, magnamque necessitatem possidet, divini cultûs majestas ab hominibus nequam improbatur, polluitur, habetur ludibrio. Sana hinc pervertitur doctrina, erroresque omnis generis disseminantur audacter. Non leges sacrorum, non jura, non instituta, non sanctiores quælibet disciplinæ tutæ sunt ab audacia loquentium iniqua. Vexatur acerrimè romana hæc nostra beatissimi Petri Sedes, in qua posuit Christus Ecclesiæ firmamentum; et vincula unitatis in dies magis labefactantur, abrumpuntur. Divina Ecclesiæ auctoritas oppugnatur, ipsiusque juribus convulsis, substernitur ipsa terrenis rationibus, ac persummam injuriam odio populorum subjicitur, in turpem redacta servitutem. Debita Episcopis obedientia infringitur, eorumque jura conculcantur. Personant horrendum in modum academiæ ac gijmnasia novis opinionum monstris, quibus non occultè amplius et cuniculis petitur catholica fides, sed horrificum ac nefarium ei bellum apertè jam et propalam infertur. Institutis enim exemploque præceptorum, corruptis adolescentium animis, ingens Religionis clades, morumque perversitas teterrima percrebuit. Hinc porro freno religionis sanctissimæ projecto, per quam unam regna consistunt dominatùsque vis ac robur fir-

(1) Luc. XX. 53. (2) Isai. XXIV. 5.

matur, conspicimus ordinis publici exitum, labem principatùs, omnisque legitimæ potestatis conversionem invalescere. Quæ quidem tanta calamitatum congeries ex illarum inprimis conspiratione societatum est repetenda, in quas quidquid in hæresibus et in sceleratissimis quibusque sectis sacrilegum, flagitiosum, ac blasphemum est, quasi in sentinam quamdam, cum omnium sordium concretitione confluxit.

Hæc, Venerabiles Fratres, et alia complura, et fortassis etiam graviora, quæ in præsens percensere longum esset, ac vos probe nostis, in dolore esse nos jubent, acerbo sanè ac diuturno, quos in Cathedra Principis Apostolorum constitutos zelus universæ domùs Dei comedat præcæteris, opus est. Verùm cum eo nos loci positos esse agnoscamus, quo deplorare dumtaxat innumera hæc mala non sufficiat, nisi et ea convellere pro viribus connitamur; ad opem fidei vestræ confugimus, vestramque pro catholici gregis salute sollicitudinem advocamus, venerabiles Fratres, quorum spectata virtus ac religio et singularis prudentia et sedula adsiduitas animos nobis addit, atque in tanta rerum asperitate afflictos consolatione sustentat perjucundà. Nostrarum quippe est partium, vocem tollere, omniaque conari, ne aper de silva demoliatur vineam, neve lupi mactent gregem: nostrum est, oves in ea dumtaxat pabula compellere, quæ salutaria iisdem sint, nec vel tenui suspicione perniciosa. Absit, Charissimi, absit, ut, quando tanta premant mala, tanta inpendeant discrimina, suo desint muneri pastores, et perculsi metu dimittant oves, vel, abjectà curà gregis, otio torpeant ac desidiá. Agamus idcirco in unitate spiritùs communem nostram, seu verius Dei causam, et contra communes hostes pro totius populi salute una omnium sit vigilantia, una contentio.

Id porro apprime præstabitis, si, quod vestri muneris ratio postulat, attendatis vobis, et doctrinæ, illud assidue revolventes animo *universalem Ecclesiam quacumque novitate pulsari* (1), atque ex S. Agathonis pontificis monitu (2) *nihil de iis, quæ sunt regulariter definita, minui debere, nihil mutari, nihil adjici, sed ea et verbis, et sensibus illibata esse custodienda*. Immota inde consistet firmitas unitatis, quæ hac B. Petri cathedra suo veluti fundamento continetur, ut unde in Ecclesias omnes venerandæ communionis jura dimanant, ibi *universis et murus sit, et securitas, et portus expers fluctuum, et bonorum thesaurus innumerabilium* (3). Ad eorum itaque retundendam audaciam, qui vel jura sanctæ hujus Sedis infringere conantur, vel dirimere Ecclesiarum cum ipsa conjuntionem, quà una eædem nituntur et vigent, maximum fidei in eam ac venerationis sinceræ studium inculcate, inclamantes cum S. Cypriano (4) *falso confidere se esse in Ecclesia, qui cathedram Petri deserat, super quam fundata est Ecclesia*.

In hoc ideo elaborandum vobis est, adsidueque vigilandum, ut fidei depositum custodiatur in tanta hominum impiorum conspiratione, quam ad illud diripiendum perdendumque factam lamentamur. Meminerint omnes, judicium de sana doctrina, qua populi imbuendi sunt, atque Ecclesiæ universæ regimen et administrationem penes Romanum potificem esse, cui *plena pascendi, regendi, et gubernandi universalem Ecclesiam potestas à Christo Domino tradita fuit*,

(1) S. Celest. PP. Ep. XXI. ad episc. Galliar.

(2) S. Agatho PP. Ep. ad Imp. apud Labb., tom. XI. pag. 235, édit Mansi.

(3) S. Innocent. PP. Ep. XI. apud Constant.

(4) S. Cypr. *de unitate eccles.*

uti Fratres Florentini Concilii disertè declararunt (1 Est autem singulorum episcoporum cathedræ Petri fidelissime adhærere, depositum sancte religioseque custodire, et pascere, qui in eis est, gregem Dei. Presbyteri verò subjecti sint, oportet, Episcopis, quos *uti animæ parentes suscipiendos ab ipsis esse*, monet Hieronymus (2): nec unquam obliviscantur, se vetustis etiam canonibus vetari, quidpiam in suscepto ministerio agere, ac docendi et concionandi munus sibi sumere *siné sententia episcopi, cujus fidei populus est creditus, et à quo pro animabus ratio exigetur* (3). Certum denique firmumque sit, eos omnes, qui adversus præstitutum hunc ordinem aliquid moliantur, statum Eclesiæ, quantùm in ipsis est, perturbare.

Nefas porro esset, atque ab eo venerationis studio prorsus alienum, qua Ecclesiæ leges sunt excipiendæ, sancitam ab ipsa disciplinam, quà et sacrorum procuratio, et morum norma, et jurium Ecclesiæ, ministrorumque ejus ratio continetur, vesanà opinandi libidine improbari, vel ut certis juris naturæ principiis infestam notari, vel mancam dici atque imperfectam, civilique auctoritati subjectam.

Cùm autem, ut Tridentinorum Patrum verbis utamur, constet, Ecclesiam *eruditam fuisse à Christo JESU, ejusque Apostolis, atque à Spiritu Sancto illi omnem veritatem in dies suggerente edoceri* (4), absurdum planè est, ac maximè in eam injuriosum, *restaurationem* ac *regenerationem* quamdam obtrudi,

---

(1) Conc. Flor. sess. XXV. *In definit.* apud Labb., tom XVIII. col. 528, edit. Venet.

(2) S. Hieron. Ep II. ad Nepot. a. 1, 24.

(3) Ex Can. Ap. XXXVIII, apud Labb. tom. I, pag. 38, edit Mansi.

(4) Conc. Trid. sess. 13 dec. *de Eucharist. in præm.*

quasi necessariam, ut ejus incolumitati et incremento consulatur, periade ac si censeri ipsa possit vel defectui, vel obscurationi, vel aliis hujuscemodi incommodis obnoxia: quo quidem molimine eo spectant novatores, ut *recentis humanæ institutionis jaciantur fundamenta*, illudque ipsum eveniat, quod detestatur Cyprianus, ut, quæ divinares est, *humana fiat Ecclesia* (1). Perpendant verò, qui consilia id genus machinantur, uni Romano pontifici ex S. Leonis testimonio *canonum dispensationem esse creditam*, ipsiusque dumtaxat esse, non verò privati hominis, *de paternarum regulis sanctionum* quidpiam decernere, atque ita, quemadmodum scribit S. Gelasius (2), *decreta canonum librare, decessorumque præcepta metiri, ut quæ necessitas temporum restaurandis Ecclesiis relaxanda deposcit, adhibita consideratione diligenti, temperentur.*

Hic autem vestram volumus excitatam pro Religione constantiam adversùs fædissimam in clericalem cælibatum conjurationem, quam nostis effervescere in dies latius, connitentibus cum perditissimus nostri ævi philosophis nonnullis etiam ex ipso ecclesiastico ordine, qui personæ obliti, munerisque sui, ac blanditiis abrepti voluptatum, eo licentiæ proruperunt, ut publicas etiam atque iteratas aliquibus in locis ausi sint adhibere principibus postulationes ad disciplinam illam sanctissimam perfringendam. Sed piget de turpissimis hisce conatibus longo vos sermone distinere, vestræque potius religioni fidentes committimus, ut legem maximi momenti, in quam lascivientium tela undique sunt intenta, sartam, tectam custodiri, vindicari, defendi, ex sacrorum canonum præscripto, omni ope contendatis.

(1) S. Cypr. Ep LII., edit Baluz.
(2) S. Gelasius PP. in Ep. ad episcop Lucaniæ.

Honorabile deinde christianorum connubium, quod *sacramentum magnum* nuncupavit Paulus *in Christo et Ecclesia* (1), communes nostras curas efflagitat, ne quid adversus ipsius sanctitatem, ac de indissolubili ejusdem vinculo minus recte sentiatur, vel tentetur induci. Impensè id jam commendarât suis ad vos litteris felicis recordationis prædecessor noster Pius VIII.; adhuc tamen infesta eidem molimina succrescunt docendi itaque sunt sedulo populi, matrimonium semel ritè initum dirimi amplius non posse, nexisque connubio Deum indidisse perpetuam vitæ societatem, nodumque necessitudinis, qui exsolvi, nisi morte, non possit. Memores, sacris illud rebus adnumerari, et Ecclesiæ pro inde subjici, præstitutas de ipso ejusdem Ecclesiæ leges habeant ob oculos, iisque pareant sancte, accurateque, ex quarum executione omnino pendet ejusdem connubii vis, robur, ac justa consociatio. Caveant, ne quod sacrorum canonum placitis, Conciliorumque decretis officiat, ulla ratione admittant; probè gnari, exitus infelices illa habitura esse conjugia, quæ vel adversus Ecclesiæ disciplinam, vel non propitiato prius Deo, vel solo æstu libidinis jungantur, quin de sacramento, ac de mysteriis, quæ illo significantur, ulla teneat sponsos cogitatio.

Alteram nunc persequimur causam malorum uberrimam, quibus afflictari in præsens comploramus Ecclesiam, *indifferentissimum* scilicet, seu pravam illam opinionem, quæ improborum fraude ex omni parte percrebuit, qualibet fidei professione æternam posse animæ salutem comparari, si mores ad recti honestique normam exigantur. At facili sanè negotio in re perspicua, planeque evidenti, errorem exitiosissimum

---

(1) Ad Hebr. XIII. 4.

a populis vestræ curæ concreditis propelletis. Admonente enim Apostolo (1), *unum esse Deum, unam fidem, unum baptisma*, extimescant, qui è religione qualibet patere ad portum beatitudinis aditum comminiscuntur, reputentque animo ex ipsius Servatoris testimonio, *esse se contra Christum, quia cum Christo non sunt* (2), seque infeliciter dispergere, quia cum ipso non colligunt, ideoque *absque dubio æternum esse perituros, nisi teneant catholicam fidem, eamque integram, inviolatamque servaverint* (3). Hieronymum audiant, qui, cum in tres partes schismate scissa esset Ecclesia, narrat, setenacem propositi, quando aliquis rapere ipsum ad se nitebatur, constanter clamitasse: *Si quis Cathedræ Petri jungitur, meus est* (4). Falso autem sibi quis blandiretur, quod et ipse in aqua sit regeneratus. Opportune enim responderet Augustinus (5): *Ipsam formam habet etiam sarmentum, quod præcisum est de vite: sed quid illi prodest forma, si non vivit de radice?*

Atque ex hoc putidissimo *indifferentissimi* fonte absurda illa fluit ac erronea sententia, seu potius deliramentum, asserendam esse ac vindicandam cuilibet *libertatem conscientiæ*. Cui quidem pestilentissimo errori viam sternit plena illa, atque immoderata libertas opinionum, quæ in sacræ, et civilis rei labem late grassatur, dictantibus per summam impudentiam nonnullis, aliquid ex ea commodi in religionem promanare. At *quæ pejor mors animæ, quam libertas*

(1) Ad Ephes. IV. 5.
(2) Luc. XI. 23.
(3) Symbol. S. Athanas.
(4) S. Hier. Ep. LVIII.
(5) S. Aug. *In Psal. contra part. Donat.*

erroris! inquiebat Augustinus (1). Freno quippe omni adempto, quo homines contineantur in semitis veritatis, proruente jam in præceps ipsorum natura ad malum inclinata, vere apertum dicimus puteum *abyssi* (2), è quo vidit Joannes ascendere fumum, quo obscuratus est sol, locustis ex eo prodeuntibus in vastitatem terræ. Inde enim animorum immutationes, inde adolescentium in deteriora corruptio, inde in populo sacrorum, rerumque, ac legum sanctissimarum contemptus, inde uno verbo pestis rei publicæ præ qualibet capitalior, cum experientia teste vel a prima antiquitate notum sit, civitates, quæ opibus, imperio, gloria floruêre, hoc uno malo concidisse, libertate immoderata opinionum, licentia concionum, rerum novandarum cupiditate.

Huc spectat deterrima illa, ac nunquam satis exsecranda et detestabilis libertas artis librariæ ad scripta quælibet edenda in vulgus, quam tanto convicio audent nonnulli efflagitare ac promovere. Perhorrescimus, venerabiles Fratres, intuentes, quibus monstris doctrinarum, seu potius quibus errorum portentis obruamur, quæ longè ac latè ubique disseminantur ingenti librorum multitudine, libellisque, et scriptis mole quidem exiguis, malitia tamen permagnis, è quibus maledictionem egressam illacrymamur super faciem terræ. Sunt tamen, proh dolor! qui eo impudentiæ abripiantur, ut asserant pugnaciter, hanc errorum colluviem inde prorumpentem satis cumulatè compensari ex libro aliquo, qui in hac tanta pravitatum tempestate ad Religionem ac veritatem propugnandam edatur. Nefas profectò est, omnique jure improbatum, patrari

(1) S. Aug. Ep. CLXVI.
(2) Apoc. IX. 3.

data opera malum certum ac majus, quia spes sit, inde boni aliquid habitum iri. Numquid venena libere spargi, ac publicè vendi, comportarique, imo et obbibi debere, sanus quis dixerit, quod remedii quidpiam habeatur, quo qui utuntur, eripi eos ex interitu identidem contingat?

Verùm longè alia fuit Ecclesiæ disciplina in exscindenda malorum librorum peste vel ab Apostolorum ætate, quos legimus grandem librorum vim publicè combussisse (1). Satis sit, leges in concilio Lateranensi V. in eam rem datas perlegere, et constitutionem, quæ deinceps à Leone X. fel. rec. prædecessore nostro fuit edita, ne *id quod ad fidei augmentum, ac bonarum artium propagationem salubriter est inventum, in contrarium convertatur, ac Christi fidelium saluti detrimentum pariat.* (2). Id quidem et Tridentinis patribus maximæ curæ fuit, qui remedium tanto huic malo adhibuêre, edito saluberrimo decreto de Indice librorum, quibus impura doctrina contineretur, conficiendo (3). *Pugnandum est acriter,* inquit Clemens XIII. fel. rec. prædecessor noster in suis de noxiorum librorum proscriptione encyclicis litteris (4); *pugnandum est acriter, quantum res ipsa efflagitat, et pro viribus tot librorum mortifera exterminanda pernicies: nunquam enim materia subtrahetur erroris, nisi pravitatis facinorosa elementa in flammis combusta depereant.* Ex hac itaque constanti omnium ætatum sollicitudine, qua semper sancta hæc apostoli-

(1) Act. Apost. XIX.

(2) Act. conc. Lateran V. sess. X, ubi refertur Const. Leonis X. Legenda est anterior Constitutio Alexandri VI., *Inter multiplices*, in qua multa ad rem.

(3) Conc. Trid. sess. XVIII. et XXV.

(4) Lit. Clem. XIII. „*Christianæ*, 25 Nov. 1766.

ca. Sedes suspectos et noxios libros damnare, et de hominum manibus extorquere enisa est, patet luculentissimè, quantopere falsa, temeraria, eidemque apostolicæ Sedi injuriosa, et fæcunda malorum in christiano populo ingentium sit illorum doctrina, qui nedum censuram librorum veluti gravem nimis, et onerosam rejiciunt, sed eo etiam improbitatis progrediuntur, ut eam prædicent à recti juris principiis abhorrere, jusque illius decernendæ, habendæque audeant Ecclesiæ denegare.

Cum autem circumlatis in vulgus scriptis doctrinas quasdam promulgari acceperimus, quibus debita erga principes fides atque submissio labefactatur, facesque perduellionis ubique incenduntur; cavendum maximè erit, ne populi inde decepti à recti semita abducantur. Animadvertant omnes, *non esse*, juxta Apostoli monitum, *potestatem nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit, et qui resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt* (1). Quocirca et divina et humana jura in eos clamant, qui turpissimis perduellionis seditionumque machinationibus a fide in principes desciscere, ipsosque ab imperio deturbare connituntur.

Atque hac planè ex causa, ne tanta se turpitudine fœdarent veteres Christiani, sævientibus licet persecutionibus, optimè tamen eos de imperatoribus, ac de imperii incolumitate meritos fuisse constat, idque nedum fide in iis, quæ sibi mandabantur religioni non contraria, accuratè promptèque perficiendis, sed et constantia, et effuso etiam in præliis sanguine luculentissimè comprobasse. *Milites christiani*, ait S. Augustinus (2), *servierunt imperatori infideli; ubi*

(1) Ad Rom. XIII. 2.
(2) S. Aug. in Psalt. CXXIV. n. 7.

veniebatur ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum, qui in cœlis erat. Distinguebant Dominum æternum à Domino temporali, et tamen subditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali. Hæc quidem sibi ob oculos proposuerat Mauritius martyr invictus, legionis Thebanæ primicerius, quando uti S. Eucherius refert, hæc respondit imperatori (1): *Milites sumus, imperator, tui, sed tamen servi, quod liberè confitemur, Dei.... Et nunc non nos hæc ultima vitæ necessitas in rebellionem coegit: tenemus ecce arma, et non recistimus, quia mori, quàm occidere satius volumus.* Quæ quidem veterum Christianorum in principes fides eo etiam illustrior effulget, si perpendatur cum Tertuliano (2), tunc temporus christianis *non defuisse vim numerorum, et copiarum, si hostes exertos agere voluissent. Externi sumus*, inquit ipse, *et vestra omnia implevimus, urbes, insulas, castella, municipia, conciliabula, castra ipsa, tribus, decurias, palatium, senatum, forum.... Cui bello non idonei, non prompti fuissemus, etiam impares copiis, qui tam libenter trucidamur, si non apud istam diccipli nam magis occidi liceret, quàm occidere?.... Si tanta vis hominum in aliquem orbis remoti sinum abrupissemus à vobis, suffudisset utique pudore dominationem vestram tot qualiumcumque amissio civium; immo et ipsa destitutione punisset. Procul dubio expavissetis ad solitudinem vestram.... quæsissetis, quibus imperaretis, plures hostes, quàm cives vobis remansissent: nunc autem pauciores hostes habetis præ multitudine christianorum.*

(1) S. Eucher. apud Ruinart. Act. SS. MM. de SS. Maurit. et soc., n. 4.

(2) Tertuil. *In Apologet.* cap. XXXVII.

Præclara hæc immobilis subjectionis in principes exempla quæ ex sanctissimis christianæ religionis præceptis necessariò proficiscebantur, detestandam illorum insolentiam, et improbitatem condemnant, qui projecta, effrenataque procacis libertatis cupiditate æstuantes, toti in eo sunt, ut jura quæque principatuum labefactent, atque convellant, servitutem sub libertatis specie populis illaturi. Huc sanè scelestissima deliramenta, consiliaque conspirarunt Waldensium, Beguardorum, Wiclefistarum, aliorumque hujusmodi filiorum Belial, qui humani generis sordes, ac dedecora fuere, meritò idcirco ab apostolica hac Sede toties anathemate confixi. Nec alia profecto ex causa omnes vires intendunt veteratores isti, nisi ut cum Luthero ovantes gratulari sibi possint, *liberos se esse ab omnibus*: quod ut facilius celeriusque assequantur, flagitiosora quælibet audacissimè aggrediuntur.

Neque lætiora et religioni, et principatui ominari possemus ex eorum votis, qui Ecclesiam à regno separari, mutuamque imperii cum sacerdotio concordiam abrumpi discupiunt. Constat quippe, pertimesci ab impudentissimæ libertatis amatoribus concordiam illam, quæ semper rei et sacræ et civili fausta extitit ac salutaris.

At ad cæteras acerbissimas causas, quibus sollieiti sumus, et in communi discrimine dolore quodam angimur præcipuo, accessère consociationes quædam, statique cœtus, quibus, quasi agmine facto cum cujuscumque etiam falsæ religionis ac cultus sectatoribus, simulatá quidem in religionem pietate, verè tamen novitatis, seditionumque ubique promovendarum cupidine, libertas omnis generis prædicatur, perturbationes in sacram et civilem rem excitantur, sanctior quælibet auctoritas discerpitur.

Hæc perdolenti sanè animo fidentes tamen in Eo, qui imperat ventis et facit tranquillitatem, scribimus ad vos, venerabiles Fratres, ut induti scutum fidei contendatis præliari strenuè prælia Domini. Ad vos postissimum pertinet stare pro muro contra omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei. Exerite gladium spiritûs, quod est verbum Dei, habeantque à vobis panem, qui esuriunt justitiam. Adsciti, ut sitis cultores navi in vinea Domini; id unum agite, in hoc simul laborate, ut radix quælibet amaritudinis ex agro vobis commisso evellatur, omnique enecato semine vitiorum convalescat ibi seges læta virtutum. Eos in primis affectu paterno complexi, qui ad sacras præsertim disciplinas, et ad philosophicas quæstiones animum appulere, hortatores, auctoresque iisdem sitis, ne solius ingenii sui viribus freti imprudenter à veritatis semita in viam abeant impiorum. Meminerint, Deum esse *sapientiæ ducem, emendatoremque sapientium* (1), ac fieri non posse, ut sinè Deo Deum discamus, qui per verbum docet homines scire Deum (2). Superbi, seu potius insipientis hominis est, fidei mysteria, quæ exsuperant omnem sensum, humanis examinare ponderibus, nostræque mentis rationi confidere, quæ naturæ humanæ conditione debilis est, et infirma.

Cæterum communibus hisce votis pro rei et sacræ, et publicæ incolumitate carissimi in Christo filii nostri viri principes suâ faveant ope, et auctoritate, quam sibi collatam considerent non solum ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium. Animadvertant sedulò, pro illorum imperio et quiete geri,

(1) Sap. VII. 15.
(2) S. Iræneus lib. XIV. cap. X.

quidquid pro Ecclesiæ salute laboratur; imò pluris sibi suadeant fidei causam esse debere, quam regni, magnumque sibi esse perpendant, dicimus cum S. Leone pontifice, *si ipsorum diademati de manu Domini, etiam fidei addatur corona.* Positi quasi parentes, et tutores populorum, veram, constantem, opulentam iis quietem parient, et tranquilitatem, si in eam potissimum curam incumbant, ut incolumis sit religio et pietas in Deum, qui habet scriptum in femore: *Rex regum, et Dominus dominantium.*

Sed ut omnia hæc prosperè ac feliciter eveniant, levemus oculos manusque ad sanctissimam Virginem Mariam, quæ sola universas hæreses interemit, nostraque maxima fiducia, imò tota ratio est spei nostræ (1). Suo ipsa patrocinio in tanta dominici gregis necessitate studiis, consiliis, actionibusque nostris exitus secundissimo imploret. Id et ab apostolorum principe Petro, et ab ejus coapostolo Paulo humili prece efflagitemus, ut stetis omnes pro muro, ne fundamentum aliud ponatur præter id, quod positum est. Hac jucunda spe freti, confidimus, auctorum consummatoremque fidei Jesum-Christum consolaturum tandem esse nos omnes in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis, cœlestisque auxilii auspicem apostolicam benedictionem, vobis, venerabiles Fratres, et ovibus vestræ curæ traditis peramanter impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, XVIII. Kalendas septembris, die solemni Assumptionis ejusdem B. V. Mariæ, anno Dominicæ Incarnationis MDCCCXXXII., pontificatus nostri anno II.

---

(1) Ex S. Bernardo, *Serm. de Nat. B. M. V.* § 7.